

BUITEN

30^E JAARGANG No. 2

ZATERDAG 11 JANUARI 1936

OP DE MARKT TE SAMARKAND IN TURKESTAN

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

OP DE MARKT TE SAMARKAND IN TURKESTAN (ILL.)	BLZ. 13
JANUARI, DOOR J. W.	BLZ. 14—15
GEHEUGENKUNST, DOOR A. AWERTSJENKO	BLZ. 15, 24
BEDREIGDESCHOONHEID (GEÏLL.), DOOR F. KOSTER	BLZ. 16—18
DE KOEKOEK (GEÏLL.), DOOR KO ZWEERES	BLZ. 18—19
MAROKKO (GEÏLL.), DOOR J. B. KOBÉ (II)	BLZ. 19—22
ACHTERGEBLEVEN, DOOR TRIXIE	BLZ. 21—23
DE KAMERLINDE (GEÏLL.), DOOR G. KROMDIJK	BLZ. 23—24
WINTER (GEDICHT), DOOR G.	BLZ. 24
WATERHOENTJES AAN HET DRINKVIJVERTJE (ILL.)	BLZ. 24

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

JANUARI

DE nieuwe zon stijgt hooger boven de aarde; haar banen in den ochtend worden goudener; dieper van licht is de hemel, waarin zij in den avond zinkt.

Dit is de vreugde van het nieuwe jaar: De stijgende zon en de diepten van licht in den hemel.

Een sterkend fluidum gaat er uit over de aarde, spannender worden de krachten. De mensch ziet den akker aan en hem grijpt de lust tot den nieuwen arbeid. Want er is te ploegen en straks is er te zaaien; er is het wachtende werk en het lachende leven op den akker. In later maanden zal hij denken aan den oogst, aan het sparen en de zorgen. Nu in de eerste maand kent hij alleen den lust, die het hart groot maakt en de leden spant; hij kent de vreugde van den opgang.

Zie, hoe die mensch daar staat op den heuvel en over de strekkende velden blik, het licht volgt in zijn stijging en de lengte der voren meet. Hoe hij de gedachte aan dien wachtenden arbeid blij omhoog heft in zijn hart.

Ligt zijn akker onder de wade van sneeuw of onder de stormende wolken van regen? Hij gaat en meet en verheft zich, onwankelbaar door de zekerheid van de lengende dagen.

Met het oude heeft hij afgerekend in den stillen, onmetelijken nacht, die de grens was van twee getijden. Hij heeft gestaan op de kentering, ziende naar het voorbije, zijn geheven handen hebben de donkere gedaanten geweerd, die, als herinneringen, naderden uit het duister, waar de hemel sterreloos drukte op het woud. Zoals in primitiever uiting de eenzamen van de heide de demonen verjoegen met het knaïen der roeren en pistolen in den nacht. Daarna is hij geschreden over de grens en het nieuwe ligt voor hem, onbekend, ondoorgrondelijk en onpeilbaar. En het verontrust hem niet. Want het stijgende licht heeft zijn hart groot gemaakt en zijn leden sterk.

* *

Daar staan wel honderd boomen van verschillende soort op den berg, hooger en lager. Doch de hoogste is de Italiaansche populier, de dorre, klagend-rijzende vreemdeling. Den ganschen winter werd hij gemedend, want de sparren gaven immers beschutting en de

dennen voedsel en de eiken en beuken steun. Wat gaf hij in zijn naakte, zwiepende rankheid, zoo hoog in de lucht, in den ijzigen wind?

De vogels vonden veiliger huis en warmer schuilplaats beneden en zelfs zij, die de hoogste sparren zochten, vreesden toch die hooger vlucht naar den populier.

Doch nu, in het midden van Januari, terwijl zijn uitheemsche wezen nog niet vermoed heeft, dat de zon haar baan hooger neemt in het zuiden, nu is hij de uitverkorene van de zoekende vogels, van de merels vooral, die ontdekten, dat er trots storm en koude iets in de lucht was gekomen, dat boven voedsel en veilige schuilplaats gaat. Zij hebben de uiterste zwiepende twijgjes gezocht en daar ervaren zij de vreugde van het nieuwe jaar, het wonderlijk-lichte boven ijs en sneeuw en in den storm.

Een nieuwe, vreemde lust ontdekken zij, die hen wiegen doet op de maat van den gevreesden wind, hoog in den popel, den eenzame, die nu plotseling staat in het midden van alles.

De vogels zien van hem uit over de wouden, over de heuvels en rivieren. Zij heffen hun snavels naar de lucht en het is of zij probeeren de klanken te bevrijden, die diep verborgen liggen in hun wezen. Het is het eerste zoeken naar hetgeen sedert den zomer verloren ging. Willen zij elkander helpen, elkander leeren het verlorene terug te vinden? Wat beteekent anders dat sijnpend bijeenzitten op den allerhoogsten twijg van den hoogen populier?

En hoor nu, is er daar niet één, die de melodie hervonden heeft?

* *

De zwerver heeft het goed in het nieuwe jaar, want de menschen zijn in eens milder geworden en de herbergen vroolijker. Hij ontmoet een kameraad en nóg een, zij zijn allen welgezind en met hun drieën gaan zij te zamen over de landen. Zij slieren over de sneeuw en zij lachen; hun schoenen gapen en het deert hen niet, want de dagen lengen en hoe kort slechts duurt het nog dat zij weer barvoets kunnen gaan door de eerste lentedagen. Zij zingen: „Wij zijn de drie koningen uit het verre land”, en in den tuin op den heuvel staan zij zwijgend, met open monden van verbazing, tegen het hek geleund en turen naar het wonder van witte rozen in de sneeuw. Zij kijken elkaar aan om deze schoone ontdekking. „Nu al bloemen, bloemen in de sneeuw”, fluisteren zij verwonderd.

„Ik haal er een, het brengt vast geluk voor 't heele jaar”, zegt de jongste. Hij sluipt snel den tuin in en grijpt een witte roos. Zijn vodden versiert hij er mee en dan trekken zij verder den heuvel over, arm in arm, zingend, dat zij zijn de drie koningen uit het verre land.

Zij gaan door de bosschen, langs de akkers en de tuinen. Zij buigen de koppen vooruit in den snijden storm en duiken weg in hun armelijke kleeding. Zij worstelen voort, lachend, luidruchtig, overmoedig op hun dooltocht. Want zij weten ook, dat het donker der dagen voorbij is en zij kennen de vreugde van de eerste maand, waarop zoo gauw de lente volgt.

Als de koude feller wordt, troosten zij elkaar. De zon klimt, zegt de oudste dan en de ander vertelt, dat hij de vlier in knop heeft zien schieten en een hazelaar zien bloeien. En de eerste voegt er aan toe, om den moed nog meer te sterken, dat in de linden een vogel gezongen heeft.

Samen rekenen zij uit, wanneer de eerste zomersche dagen kunnen komen en samen lachen zij om de ironie van hun droom. De gapende schoenen binden zij vaster met een touw en zij slieren vroolijk verder langs het pad.

Zij gaan zoekend langs de eenzame hoeven en 's avonds kruipen zij weg in het hooi om te slapen.

„De dagen lengen, de nachten strengen,” zegt er een en hij nestelt zich dieper in de wissen van hooi.

„Zie de sterren”, zegt een ander. „Heb je ooit zulke groote sterren gezien. 't Is of ze uit den hemel zullen vallen”.

Wij zijn de drie koningen, neuriet hij en hij stoot den jongste aan. Maar deze slaapt als een kind zoo gerust met zijn witte roos nog op de vodden.

*
*

Dit is de maand van nieuw vertrouwen voor den werker en den zwerver, en de vogels.

Wij, op onze heuvels, we zijn reeds afgedaald naar de elzenbosschen, waar we weten den wachtenden bloei in den winter. Deze bruine trossen waren er in December ook, ja in November zelfs. Maar nu zijn zij grooter en er is een paarse gloed gekomen over de sierlijke katjes. We ontdekken er als rossige puntjes de bloemen, die gelijken tred houden met den groei harer toekomstige minnaars, de trossen, opdat zij tegelijk de lente ervaren.

We plukken enkele takken en dragen ze mee naar huis. Want we weten dat in de zonnige, warme kamer deze takken binnen weinige dagen zullen bloeien gaan en in Januari de lente zullen tooveren.

Zie, hoe die trossen nu iederen dag meer gaan zweelen, hoe zij wisselen van donker-bruin tot paars en van paars tot goud-brons. Tot zij op een ochtend verrassen door het gulden breken van de hulsels en als franjes van gouden sierlijkheid uithangen over de vaas. En den anderen dag stuift in gouden wolkjes de lente door Uw kamer, terwijl over den berg nog de winter ligt.

Dit is een onzer vreugden in de eerste maand. Een andere is die van de zeker stijgende zon. J. W.

GEHEUGENKUNST

DOOR A. AWERTSJENKO

TWEE vrienden zaten in een café en dronken een glaasje likeur. Fedor Iwanoff rookte, sloeg het eene been over het andere, keek het lokaal eens rond en zei toen onverschillig tegen Wladimir Pjotreff:

„Je bent dus naar die voordracht geweest?”

„Ja, en het was eenvoudig verbluffend”.

„Wat was het onderwerp?”

„Geheugenkunst”.

„Geheugenkunst? Wat is dat voor een wetenschap?”

„Dat is de kunst, om alles te onthouden. De man, die de voordracht hield, deed experimenten — het is eenvoudig ongelooflijk, wat die man in zijn geheugen heeft”.

„En wat heeft dat met jou te maken?” vroeg Fedor.

„Je weet toch”, antwoordde Wladimir, „dat ik zoo'n last heb van mijn slechte geheugen?”

„En dus zou die nieuwe wetenschap je moeten helpen?” lachte Fedor.

„Zeker. Het is werkelijk ongelooflijk. Ik zal je dadelijk een voorbeeld geven. Je herinnert je toch

wel, dat ik alle getallen altijd vergat — tot den dag van vandaag heb ik je telefoonnummer nooit kunnen onthouden”.

„En nu?”

„Nu wordt alles anders”.

„Dan ben ik toch nieuwsgierig”, antwoordde Fedor, nam een slokje en keek eens naar een aardig meisje aan het tafeltje naast hem. „Hoe doe je dat dan?”

„Heel eenvoudig”, antwoordde Wladimir. „Zeg mij eens langzaam en duidelijk je nummer voor?”

„54-26”.

„54-26 . . . let nu op: de eerste helft is 54, de tweede 26. Twee keer de tweede is dus de eerste”.

„Nee, dat klopt niet. Twee keer 26 is 52 en niet 54”.

„Juist, je moet dus de tweede helft dubbel nemen en daar 2 bijvoegen”.

„Prachtig”, riep Fedor, „maar dan kon het cijfer toch bijvoorbeeld ook 26—12 zijn”.

„Daar heb je gelijk aan”, peinsde Wladimir. „Wat was je nummer ook weer, zei je?”

„54-26”.

„'n Oogenblik; dadelijk heb ik 't. Eens probeeren: aan handen en voeten heb ik twintig nagels, maar hoe onthoud ik dan die 6?”

„Luister eens”, zei Fedor, „misschien was het toch verstandiger als je het nummer noteerde”.

„Als jij me ook altijd in de rede valt”, riep Wladimir opgewonden, „kan ik er nooit opkomen. Of je interesseert je voor geheugenkunst, of niet!”

„Zeker. Ik wilde je 't alleen maar gemakkelijker maken”.

Wladimir zat in gedachten verzonken, zei toen:

„Dat eerste was toch beter. Je verdubbeert de tweede helft en telt er 2 bij op, maar hoe onthoud je dan die tweede helft? Misschien met een bankje van 25 roebel en één zilveren roebel?”

„Dat is te moeilijk”, zei Fedor. „Weet je niets beters? Hoe oud ben je?”

„32”.

„Nu dan. 6 jaar aftrekken van je leeftijd en je hebt 26”.

„Goed”, antwoordde Wladimir. „En hoe onthoud ik die 6?”

„Misschien 5 vingers en één zilveren roebel?”

„Nee, dat gaat niet”, riep Wladimir opgewonden. „5 vingers, 1 roebel, jij hebt heelemaal geen talent voor geheugenkunst”.

„Doe 't dan zelf!” zei Fedor geërgerd en bestelde een Benedictiner.

„Benedictiner?” zei Wladimir. „Het woord Benedictiner heeft precies zooveel letters, dat ze, met 2 vermenigvuldigd de tweede helft van je telefoonnummer opleveren”.

„Dat klopt ook weer niet!” riep Fedor uit. „Benedictiner heeft 12 letters en wij hebben er 13 nodig”.

„Dan schrijven we Benedictiner met ck”.

„Goed”, zei Fedor. „Twee Benedictiner met ck, vermenigvuldigd met 2, plus 2 — nee, dat kan niemand onthouden. Er moet iets eenvoudigers bestaan”.

„Wat is je nummer ook weer?” vroeg Wladimir na een poosje.

„54-26”, riep Fedor geprikkeld.

„En wat denk je daarvan” — zei Wladimir — „mijn oom was 57, toen hij stierf. Zijn dochter stierf toen ze 21 was. Daarmee zou 't kunnen”.

(Slot op bladz. 24)

Foto K. L. M.

URK IN VOGELVLUCHT GEZIEN

BEDREIGDE SCHOONHEID

DOOR F. KOSTER

WAT bezitten wij in de oude Zuiderzee en haar omgeving toch een kostelijk landschap! Weliswaar heeft de Afsluitdijk veel van de oorspronkelijke schoonheid verloren doen gaan, is het verdwijnen van het machtige ritme der getijden van zeer veel invloed geweest op de cultuur en natuur van dit stuk oer-echt Nederland, doch nog altijd vindt men er een rijke afwisseling van landschaps- en stedenschoon, eigenlijk nog overal. Ongetwijfeld is er met de inpoldering van het Noordwestelijk gedeelte, dat thans den naam Wieringermeer-polder draagt, veel van het natuurlijke en fraaie aspect der kusten van het vasteland en van Wieringen verdwenen, maar wij krijgen er, gelukkig, nieuwe schoonheid, andere schoonheid, voor terug. Dank zij immers de landschapsaesthetische voorlichting in deze moderne droogmakerij wordt er, naar zich met vertrouwen laat aanzien, een aantrekkelijk landschap in den nieuwen polder geschapen. Weliswaar stelt de economische efficiency tal van eischen, zijn er veel rechte lijnen van wegen en vaarten in het nieuwe land, doch door beplanting, de landschapsaesthetische stoffeering van de met smaak gekozen woningtypen, en mede door den met zorg vastgestelden dorpsaanleg, belooft over een tiental jaren reeds het wijde gebied er fleurig en prettig uit te zien, in zeer gunstige afwijking van enkele oude droogmakerijen in het Hollandsche waterland, zooals de Haarlemmermeerpolder. Daar komt nog bij de totstandkoming van een groot meer, het Amstelmeer, dat voor de vogels van steeds grooter beteekenis belooft te worden. Veel mooie kustgedeelten, vooral ook van Wieringen met zijn keileemhoogten, zijn verloren gegaan, maar voor het nieuw-verkregene mogen wij dankbaar zijn. De vraag of er door de inpoldering over haar geheel meer natuurschoonheid verïoren is gegaan dan gewónnen, kan dan ook stellig niet ge-

makkelijk worden beantwoord. Maar bij deze eerste inpoldering blijft het niet! Het laat zich aanzien, dat over eenigen tijd met de werkzaamheden voor een veel grooter gedeelte, den N.O. polder, zal worden begonnen. Daarmede zal een zeer merkwaardig gedeelte van de oude Zuiderzee haar karakter verliezen. eilandjes als Urk en Schokland zullen ophouden te bestaan. Het komt ons voor, dat de voorstanders der heemschutgedachte en van de natuurbescherming zich thans wel mogen gaan afvragen, wat er hier te doen staat in het belang van het behoud van zooveel merkwaardige kustgedeelten van dit fraaie kustgebied. Wij leven in een tijd, waarin dubbele zorgzaamheid geboden is. Ontginningen, werkverschaffing, droogieggingen, normaliseering van beken en rivieren bedreigen de schoonheid van ons iandschap, met overheidsgeïden worden waardevolle natuurterreinen, heiden, plassen en bosschen opgeruimd om het door agrarischen cultuurgrond te vervangen. Veelal wordt daarbij aan de andere cultuurwaarde van het landschap niet gedacht: de aesthetische en wetenschappelijke waarde van ongeschonden natuurschoon, dat van steeds grooter belang zal worden voor de opvoeding van het volk. Meer dan ooit trekt de massa naar buiten, om daar vrijheid en ontspanning te vinden, recreatie is noodig, maar men kan niet overal dure parken en sportvelden aanleggen. De tijd is gekomen om de natuur met dezelfde piëteit te beschouwen als de voorwerpen van kunst en historie, waarvoor men kostbare musea heeft opgericht: al vervuilen onze natuurmonumenten in dit opzicht een nuttige functie, hun omvang en ligging zijn niet van dien aard, dat men nu overal buiten hun grenzen maar moet laten knoeien aan het iandschap. En dat dit algemeen wordt ingezien moge wel blijken uit de schoonheidscommissies en organisaties voor het behoud van provinciale schoonheid, welke zoo lang-

zamerhand in alle gewesten van ons land verschenen zijn. ☞ Zoo stelt de verdere drooglegging van de oude Zuiderzee ons voor veelerlei problemen. Wij hebben bewondering voor de techniek, welke in staat is zulke grootsche werken te ondernemen, doch wij moeten er altijd op bedacht blijven, dat het technisch-strakke en -stijve niet moet gaan overheerschen in Nederland. Men moet de natuur zooveel mogelijk vrij laten, opdat het landschap een vreugde blijft voor het oog. Waar moet het heen als overal rechte lijnen, van wegen, dijken, stalen bruggen, rivieren en kanaalen, heel netjes maar tevens o zoo stijf en smakeloos, het landschapsbeeld in een futuristischen wirwar veranderen? Is dit niet reeds op vele plaatsen, vooral in de omgeving van groote steden, waar dit verschijnsel wel haast onvermijdelijk schijnt te zijn, het geval? Alles steen en ijzer, mechanische beweging en motorgeroes, moet dat onze toekomst zijn? ☞ Niemand zal deze vraag bevestigend beantwoorden. Laat ons dus waakzaam zijn voor hetgeen wij nog bezitten. Laat ons, waar mogelijk, streven naar het compromis tusschen technische cultuur en natuur, laat het landschap natuurlijk blijven! ☞ Wel nu, de inpoldering van het IJselmeer is een gunstige gelegenheid om naar het bereiken van dit doel te streven. Langs de Friesche en Overijsselsche kust zijn prachtige en merkwaardige landschapsgedeelten; daar zijn de geologisch zoo belangrijke kliffen — men denke ook aan Urk —, waarvan de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten er een in bezit heeft: het Oude Mirdumer Klif; de punt van Vollenhoven is helaas danig verknoeid. Daar is het oude boschgebied van Gaasterland — hoe weinig is er nog van over, en hoe wenschelijk is een harmonieuze, „natuurlijke” overgang van dit oude diluviale land in het nieuw te winnen land! Ik denk verder aan de rijke vogelbroedplaatsen in deze kustzône, van Gaas-

IN DEN IJDOORNPOLDER BIJ DURGERDAM

terland tot den IJselmond. Daar zijn de mooie plasjes met de meeuwen en andere watervogels van Tacozijs, de broedplaatsen van de kluut in het Lemsterhop, de rietmoerassen langs den kop van Overijssel en het Kampereiland. Niet minder belangrijk is de hooge Gooi-oever, waar zuidelijke, Rijn- en Maaszwerfgesteenten, op het strand liggen, broederlijk te zamen met de granieten van de keileem uit de Scandinavische gletschermoreenes, die duizenden jaren geleden ons land bedekten, en eveneens het heele Zuiderzeegebied. Of wij denken aan de Veluwekust met haar struikgewas aan het ondiepe strand, aan de schilderachtige oevers tusschen het Muiderslot en Zeeburg bij Amsterdam, aan de bloemrijke buitendijksche gronden van Durgerdam tot Volendam en verder, en de niet minder mooie doorbraakkoeken met haar rijke vogelwereld. Overal stoot men op natuurschoonheid, welke in haar rijke afwisseling, zoowel wat de planten- en diersoorten, als het geheele landschapsbeeld der oude binnenzee betreft, tot de mooiste van ons waterland behoort, om nog maar van het stedenschoon der ster-

vende oude havenstadjes en visschersplaatsjes met haar folklore te zwijgen. ☞

Waarlijk, wanneer men hier de waterstaatkundige techniek ongestoord haar gang liet gaan, wanneer slechts de landschapsaestheticus en natuurkenner hier zou mogen adviseeren voor het drooggelegde land alléén, zou er een groote schat van echt-vaderlandsche cultuurwaarden verloren gaan. Dat er veel verloren gaat, hetgeen onvermijdelijk moet worden geacht, is zeker. Maar er blijft altijd nog voldoende mogelijkheid over om de natuur

HET OUDE MIRDUMERKLIF MET HET STRAND, EEN PARADIJS VOOR STELTLOOPERS EN NATUURVRIENDEN

SCHOKLAND; DE MIDDENBUURT

zooveel als het maar kan in haar rechten te laten. En zelfs zou het maar een geringe moeite zijn om in het drooggelegde land eenige hectaren te bestemmen voor de wilde natuur, voor een broedkolonie van kluten en vischdieven, van purperreigers, aalscholvers en wat al niet meer. Al zulke natuur-, „musea” maken het landschap tot een vreugde voor oog en hart. Hoe erg voelt het gemis aan een schilderachtigen plas met riet, elzen en berken in de Wieringermeer niet aan!

☞ De al te rationeel geleide waterstaatkunde moet de poëzie in het landschap niet dooden, en nog minder moet zij zich indenken, dat met het stoffeeren alleen het beoogde effect: een artistieke verfraaiing van het Nederlandsche landschap, zal worden bereikt. Er moesten eigenlijk aan Waterstaat een paar ingenieurs verbonden zijn, die óók bioloog zijn. Dan valt beter de aandacht op al die duizend en één détails van het landschap, die zijn waarde in aesthetisch en wetenschappelijk opzicht bepalen. Maar nu zulke ingenieurs er niet zijn, dienen onze heemschut-menschen en natuurbeschermers handelend op te treden. De tijd dringt. Weldra wordt de spade weer in den grond gestoken!

DE KOEKOEK

DOOR KO ZWEERES

KOEKOEK, koekoek! Helder en ver klinkt de koekoeksroep, wanneer het lentewoud uitbot. Half April zijn ze weer teruggekeerd uit het warme Zuiden. Dan zwerven ze door bosch en duin, over het wijde polderland en de zilveren plassen. En hun roep luidt de lente in. De knoppen zwellen, de grond onder de oude kastanje is bedekt met bruine, kleverige knopschubben en als de wind door de berkenkruinen strijkt, voert hij wolken gouden stuifmeel mee. De spreuwen hebben al jongen en de holenduif in de holle linde broedt op haar tweede legsel. ☞ Door de doorzonde berkenboschjes zwerven stoeiend de koekoeken in dolle minnevlucht. Hardnekkig achtervolgt het minzieke mannetje het wijfje, dat hem telkens weer ontwijkt, om zich tenslotte toch gewonnen te geven. ☞ Morgen zal zij weer een anderen minnaar hebben en hij zal een ander wijfje achtervolgen. Trouw kennen zij niet, de luchthartige losbollen. Zelfs de verzorging van hun kroost laten zij aan anderen over, er zich niet om bekommerend, wat er van terecht komt. ☞ Spelend en minnend trekken zij door het lachende lenteland, onbekommerd zwerfend en zwierend, luid roepend hun blijden voorjaarsroep.

☞ Boven de weiden buitelen de bonte kieften. Beneden hen ligt het weiland als een kleurig tapijt, doorstikt met duizenden meizoentjes en paardebloemen. Daartusschen hebben de leeuweriken hun nestje gebouwd. Het is niet veel meer, dan een ondiep kuiltje in den bodem, bekleed met vezeltjes en grasjes. De grashalmen overhuiven de vijf bruingevlekte eitjes als een kostbaren schat. Voorzichtig sluipen de ouden van het nest, hun geheim veilig wanend voor behaarde of gevederde roovers. ☞ Zien zij niet, dat een der eieren veel grooter is, al heeft het dezelfde kleur en teekening? Wij weten het niet, maar zeker is, dat zij rustig blijven doorbroeden. Merkw aardig is, dat de koekoekseieren steeds dezelfde kleur hebben als de andere eieren in het nest. Daar we niet kunnen veronderstellen, dat de koekoek die kleur naar eigen willekeur kon regelen, kan het niet anders, of ze moeten zich specialiseeren op een bepaalde vogelsoort. Zoodat we dus van leeuwerik-, gorzen-, pieper-, en kwikstaartkoekoeken zouden kunnen spreken. Het rechte weet men er nog niet van. Daarvoor moeten we nog talloze waarnemingen doen en duizenden nesten controleeren. Voorloopig blijft het een van de vele wonderlijke natuurgeheimen. Trouw draagt het mannetje voedsel aan voor het broedende wijfje en telkens weer verheft hij zich hoog boven de weiden, om zijn geluk uit te jubelen in een klaterend lied. ☞ Na twee weken komt eindelijk het oogenblik, dat de eischalen breken en de kale jongen voor het eerst de wijde wereld inkijken. Magere, armzalige stompertjes zijn het. Slap en bewegingloos liggen zij in de nestkom. Maar als een der ouders verschijnt, sperren zij de kleine snebjes wagenwijd open en laten zich geduldig volstoppen met rupsen en mugjes. ☞ Af en aan vliegen de ouden, maar de honger der jongen is niet te stillen. Uit het groote ei is ook een grooter jong gekropen, dat zoo mogelijk nog leelijker en wanstalg-

KOEKOEK

EEN KOEKOEKSEI IN EEN LEEUWERIKENNEST

tiger is dan de andere. Met de kale vleugelstompjes wroet en wurmt het om zich heen. Het lijkt wel of het zich onder de anderen wil schuiven. Even later ligt een der jongen dan ook op zijn rug, maar dat zal niet lang duren. Want met een energie, die men niet achter den peuter zou zoeken, werpt het plotseling het spartelende jong van zich af. Nog een duwtje en het rolt over den rand van het nest, waar het angstig piepend blijft liggen. ☼ Den volgenden dag liggen alle jongen koud en levenloos naast het nest. Maar in de nestkom troont het ondergeschoven kind, luidkeels schreeuwend om voedsel, dat de ouden onverstoorbaar blijven aandragen. ☼ Zien ze dan niet, dat deze indringer hun eigen jongen vermoord heeft? Begrijpen ze niet, dat het hun eigen jong niet is, deze kleine schreeuwelelijk, doch een vreemdeling, een indringer, die hun gastvrijheid met ondank belooft? ☼ De jonge koekoek groeit als kool. Weldra vult hij het heele nest en van den vroegen ochtend tot den laten avond sleepen de leeuweriken voedsel aan. Nu is er geen tijd meer voor jubelzang. ☼ Op een zijner rooftochten ontdekt een wezeltje het nest. Angstig fiaddert het mannetje met hangende vleugels voor hem uit. Begeerig dezen schijnbaar lammen en gemakkelijk te grijpen vogel te vangen, springt hij er achter aan. Maar juist als hij denkt toe te grijpen, weet de vogel zich met inspanning van alle krachten voort te sleepen. Een tijdje duurt dit spelletje voort, tot zij ver genoeg van het nest verwijderd zijn. Dan slaat de leeuwerik de vleugels uit en verheft zich in de blauwe lucht, waar hij zijn vreugde over het gelukken van deze list uitzingt. ☼ Het nest is al lang te klein geworden voor den indringer, en hij zwerft rond in de omgeving er van, luidkeels roepend als een kleine tiran. Maar als de bruine kiekendief, die z'n nest heeft aan den rand van het kleine meertje, op breede vingerwieken over het weiland strijkt, duikt hij in elkaar en houdt zich muisstil tot het gevaar voorbij is. ☼ Maar op een dag trekt hij de wijde wereld in. Zijn veeren zijn glad en sterk en met gemak verheft hij zich boven de weiden. ☼ Het is een mooie, slanke vogel geworden. De zwart met wit gestreepte borst contrasteert fraai met de blauw-grijze bovendeelen. De sierlijke lange staart is met witte spikkels bestrooid en heeft een witten eindzoom, die elke verwarring met den sperwer moest uitsluiten. Ook de vleugels zijn korter, en de vlucht is minder snel. ☼ De felle oogen,

JONGE KOEKOEK

waarmee hij de omgeving bespiedt, zijn heldergeel. Als hij den bek openspert, om naar een luid gonzende libel te snappen, zien we, dat deze van binnen oranje-rood is, bij heel jonge vogels nog meer, dan bij de oude. ☼ Onder hem ligt het meertje, met zijn breeden rietzoom. Op het spiegelgladde oppervlak drijven zwarte meerkoeten, met een witte bles op den kop. Een reiger staat roerloos, op één poot, in het water te turen. Blanke lelies droomen in een stille bocht en blauwe, glansvleugelige insecten zweven op trillende wieken boven de roomblanke kelken. ☼ Dan ziet hij plotseling, hoe de futen ijlings met hun jongen in het veilige riet wegvluchten. Dit had een waarschuwing voor hem moeten zijn, maar de dolle roes van de eerste vlucht en de schoonheid van de wereld rondom hem, maken hem roekeloos. ☼ Onder hem klinkt een schot, en als het zooveelste slachtoffer van zijn gelijkenis met den sperwer dwarrelt hij als een vormeloos hoopje veeren omlaag. Het water sluit zich onmiddellijk boven hem. De kringen worden grooter en grooter, tot zij doodloopen op den oever. Dan ligt het meertje weer glad en rimpelloos onder den strakblauwen zomerhemel, als een metalen spiegel.

MAROKKO

DOOR J. B. KOBÉ

(II)

IN het algemeen gesproken zijn er in Marokko geen slaven meer. Slechts de sultan en de hooge adel in den Hoogen Atlas houden nog slaven en slavenfamilies, meest Soedan-negers. De mannen dragen bijna allen een soort Assyrischen baard. ☼ Overigens voelt de slaaf van deze edelen zich in zijn vaste positie zeer behagelijk. Als bediende of lijfwachtsoldaat lijdt hij, voor zoover men zien kan, een bespiegelend, ja een lui leven. ☼ Zoo houdt de tegenwoordige sultan Sidi Mohammed nog een slavendorp in de onmiddellijke nabijheid van zijn door de Franschen gebouwd paleis te Rabat. Opmerkelijk is, dat dit paleis, waarin hij voortdurend verblijf houdt, niet in de Arabische, maar in de nieuwe Fransche wijk ligt, bijna geheel omgeven door de Fransche gouvernementgebouwen. ☼ In de dikwijls enorm groote kasbahs der edelen in den Hoogen Atlas, zooals b.v. die van Teloeët, van de familie Glaoca, of de kasbah

LEEUWERIK, EEN JONGEN KOEKOEK VOEDEREND

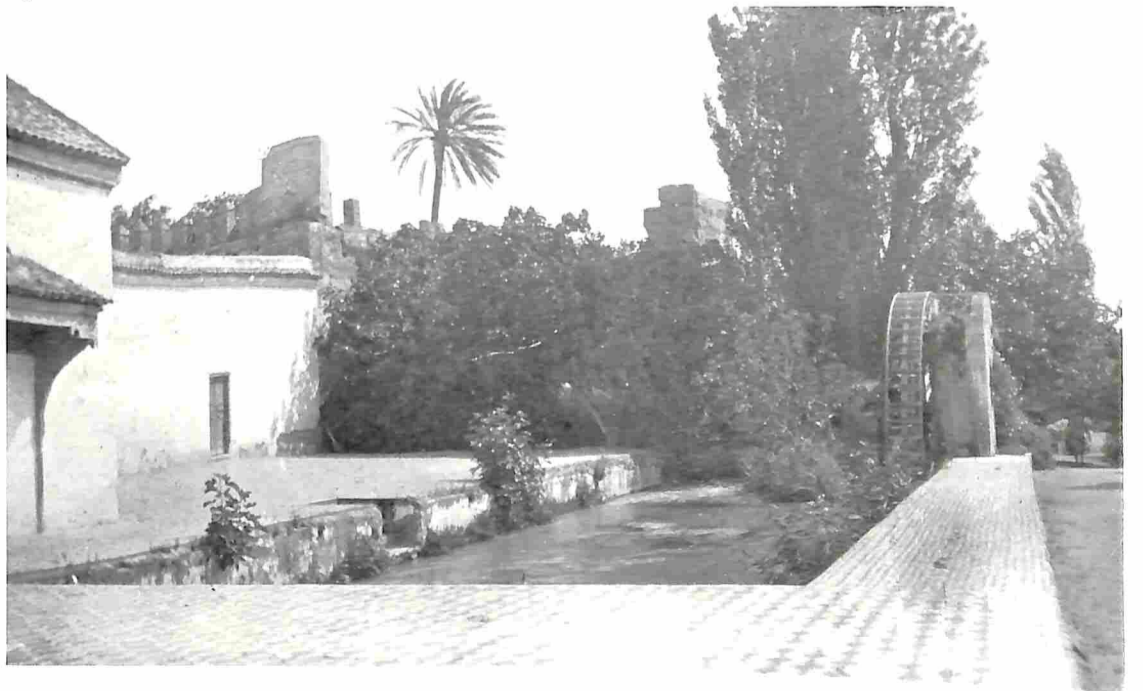

NEGERNEDERZETTING BIJ FEZ

te Asni, hebben de slavenfamilies hun woningen meestal in de zware ringmuren der burchten. Zij vormen daar als het ware een levenden muur om hun heer en gebied. ☼ De laatste „grootte Sultan”, die zich nog krachtig tegen den inval der Europeanen verweerd heeft, was Sultan Moelay Hassan. ☼ Maarschalk Lyautey, de eigenlijke veroveraar en pacificator van Marokko, heeft zeer zeker voor dit land, welks volk hem zoo na aan het hart lag, het beste gewild. Sedert 1913 staat het Sultanaat onder Fransch protectoraat. Regent is de nog jonge Sultan Sidi Mohammed. De administratie en rechtspleging is, wat betreft de Mohammedaansche bevolking, in handen van Marokkanen gebleven. ☼ Van de vijf grootste steden van Marokko: Rabat, Casablanca, Meknes, Fez en Marrakesj hebben de beide laatste in hun oude Medina's hun karakter bewaard. Hier treft men ook de meeste cultuurmonumenten aan, daar zij eeuwen lang residenties waren. ☼ In deze oude steden klopt de polsslag van het leven nog zooals 1000 geleden, zij schijnen bijna geen invloed te hebben ondergaan van den modernen tijd en Europa. ☼ Met veel takt, maar waarschijnlijk ook om strategische redenen, hebben de Franschen hun nieuwe steden op een afstand van vijf à zes km van de Medina's gebouwd en deze door autobuslijnen met elkaar verbonden. ☼ Tanger (tegenwoordig internationaal gebied) en Casablanca hebben door aanvallen van Portugeezen en Spanjaarden veel van hun schoonheid ingeboet en zijn afschuwelijke rommel-, fabrieks- en avonturierssteden geworden. ☼ Wanneer men slechts de kuststeden, zooals Casablanca, Tanger, Rabat enz. bezoekt, krijgt men dus een geheel verkeerd beeld van Marokko en de Marokkanen. Op deze steden drukt reeds te veel het Europeesche stempel, en dit is waarlijk niet tot hun voordeel. De karakterloosheid van vele op snel-geld-verdienen ingestelde Europeanen en de smakeloosheid dezer lieden oefenen zeer hun invloed uit op de primitieve inheemschen, die dikwijls spoedig juist in het kwade den Europeaan overtreffen. ☼ De verwandheid van deze lieden van verschillende Europeesche nationaliteit en dikwijls uit de laagste volksklassen, die elken inheemsche minderwaardig achten,

maar zelf niets mee brengen dan onbehouwen optreden, zucht tot winstbejag en rooflust, hebben zeer veel kwaad bloed gezet onder de overigens goedmoedige Berberbevolking en reeds lang bestaan er niet alleen in Marokko, maar ook te Parijs, onder de daar wonende Marokkanen, geheime vereenigingen (eigenlijk is het reeds een publiek geheim), om de Europeanen daarheen terug te dringen, vanwaar zij gekomen zijn. Men moet de Marokkaansche cultuur en den beschaafden Marokkaan dan ook niet in de havensteden, maar in het binnenland zoeken. ☼ Tweehonderdtachtig km zuidelijk van Casablanca ligt

Marrakesj, het Roode, of het Parijs der Sahara. De nieuwe, zeer goedaangelegde autoweg loopt naast het oeroude karavanenpad, dat over den Hoogen Atlas, door de westelijke Sahara en verder naar Timboektoe leidt. Het is dezelfde weg, waarover, ongeveer 1000 jaar geleden, de Almoraviden en Almohaden zoo snel en met zulk een stootkracht voorwaarts drongen, dat zij eerst in de Pyreneeën tot staan kwamen. Door vruchtbare vlakten naderen wij het kale rotsmassief van het voorgebergte van den Atlas, die met zijn fijne blauwe omtrekken tegen den horizon afsteekt. Op de platte toppen hiervan gekomen ligt het geweldige panorama van den Hoogen Atlas met zijn met sneeuw bedekte spitsen voor ons en aan zijn blauwe voeten wijzen in de helgroene vlakte roodachtige minarets tusschen opstijgende rookwolkjes omhoog. Het is Marrakesj. ☼ Met honderdtwintig km snelheid suist de autobus over de rechte straat op de oude stad toe. Wij passeeren de Fransche nieuwe stad Gueliz, prachtige palmentuinen, roode, meermalen doorbroken ringmuren en eindelijk een vervallen stadspoort. Plotseling staan wij in een 1000-jarig verleden op het plein Djemaa-el Fna, het Plein der Herinnering. Op dit plein liet nog 30 jaar geleden de Sultan de hoofden zijner politieke tegenstanders rollen en daar er in dien tijd in Marokko nog geen geïllustreerde dagbladen waren, werden deze hoofden op een muur in de nabijheid van een stadspoort gespietst, zoodat het zich daarvoor interessereende publiek deze in oogenschouw kon

IN EEN PALEISTUIN. RECHTS EEN BEVLOEÏNGSRAD

nemen. Maar ook als waarschuwing en blijvende herinnering. ☼ De hoofden zijn weg, maar aan den voet van den muur speelt zich hetzelfde eeuwige leven af van muzikanten en dansers, acrobaten en goochelaars, gesluisde demi-mondaines, briefschrijvers voor analphabeten, zoetigheden- en vruchtenverkoopers, slangenbezweerders en tovenaars. Verder zijn er een menigte kleine café's van tentdoek en lappen, handelaars in levensmiddelen en schoenlappers, gaande en komende kameelen, ezels en Europeanen. Alles bijeen een meer dan kleurig tafreel. Men ziet er huidskleuren tusschen

HET PLEIN DJEMAA EL FNA TE MARRAKESJ

blank en diepbruin: mannen in witte of bonte burnoes; gesluisde vrouwen met groote, donkere oogen kijken ons nieuwsgierig aan. Een donkerblauwe hemel en een gouden namiddagzon stralen over deze symphonie van het leven. ☼ Door een wijd open poort komen wij in de soeks met hun bazars. Een koel halfduister ontvangt ons. De smalle, bochtige straatjes zijn met linnen doeken overdekt, of wel er ligt een netwerk van wijnranken over. De eene bazar rijt zich aan de andere. Overal is gedrang van mensch en dier en klinkt de kreet: „Palek! Palek!” (opzij). ☼ Wij zijn in de levensmiddelensoeks. Gesluisde broodverkoopsters zitten op den grond achter hun gevulde manden. Van alles is hier te krijgen in de winkeltjes met sappige groenten en fruit, bij de dadelverkoopers en slaggers. Dan komen de straten der verschillende ambachten, straatjes der pantoffel- en linnenkooplieden, der koper-, goud- en wapensmeden, steegjes der kuipers en mandenvlechters, der tassenmakers en bewerkers van luxe lederwaren en het met vijgeboomen omzoomde plein der tapijtenkooplieden. Dan komen wij in de schilderachtige wijk der katoen- en wolververs. Dwars

over de stegen hangt op lange stokken van huis tot huis de veelkleurige wol te dragen. In de straten der messensmeden is nog alles hand- en voetbedrijf. Overal wordt nijver gewerkt of handel gedreven en van „Oostersche luiheid” is niets te bemerken. Hier leeft men nog in den gezegenden tijd der kleine meesters. ☼ De ambachts- en kooplieden zijn niet aan werktijden gebonden, ieder opent of sluit zijn zaak naar eigen goedvinden. Men kan hier 's morgens om vijf uur, maar ook om een uur 's nachts nog inkoop doen. ☼ Ook komen wij de graan- en linnenbeurzen voorbij, evenals foedoeks (een soort pasanggrahans), op welker binnenhoven kameelen en ezels vreedzaam naast elkaar uitrusten van hun zware vrachten. Aan een met mooi mozaiek ingelegde fontein vult de waterverkooper zijn geitenviel met water en laadt het op zijn ezel. ☼ De schemering begint te vallen, de moezzin zingt op de minaret der moskee zijn oproep tot het gebed. In de voorhal der moskee verrichten mannen de ritueele wassingen en bidden, met het gezicht naar het Oosten gekniel. In bijna alle winkeltjes verricht de koopman zijn gebed en laat den

koopman wachten. De zon vergult de roode muren der paleistuinten, waaruit rozengeur ons tegemoet waait. Bij een stadspoort staat een blinde bedelaar in een bruine pij, de hand uitgestrekt en voortdurend zijn leed klagend. (Slot volgt)

ACHTER- GEBLEVEN

DOOR TRIXIE

HET was een dag, dien ik niet gemakkelijk vergeten zal. Het afscheid van een rijkameraad, die wegging naar een ander land en die haar paard moest achterlaten. De laatste dagen, als we elkaar ontmoetten, hadden we druk en veel gepraat. Over de

VOLKSDICHTERS EN KUNSTENMAKERS OP EEN PLEIN TE MARRAKESJ

boot, waarmee ze zou vertrekken, over het gedeelte van de meubelen, dat zij niet mee wilde nemen, over alles, wat met de reis in verband stond, alleen niet over dat eene, dat toch ons beider hart het meest vervullen moest: het paard, dat zij met geen mogelijkheid kon meenemen, een stuk van zichzelf, dat zij moest achterlaten. Misschien beter dan iemand anders heb ik geweten en begrepen hoe haar hart hing aan de mooie bruine, met het fijne hoofd en de intelligente oogen, de satijnen huid en het groote, trouwe paardenhart vol warmegenegenheid. Een mooi paard en een lief paard en een goed paard, dat alles gaf, wat zij er van kon verlangen en meer. Het was alsof we bij afspraak zwegen. Er zijn nu eenmaal dingen, die moeilijk met woorden te benaderen zijn. ☼ Tot de laatste dag kwam. Ik zag haar bij de box staan, zag het half afgewende gezicht, hoorde de uiterste beheersching in haar stem,

die zakelijk moest klinken bij het geven van een paar aanwijzingen over kleinigheden, die nog moesten worden ingepakt. ☼ „Ik kom je vanmiddag even goedendag zeggen”, begon ze. ☼ „Nee, ik kom bij jou, beloofde ik, dat is gemakkelijker voor je en we hoeven toch niet op vormelikheden te staan, wel?” ☼ Ik wist, dat zij mij iets te zeggen had, maar dat zou stellig nooit gezegd worden in een vreemde, zij het dan vriendschappelijke omgeving, en ik wilde, ik kon haar niet laten gaan met dien last op het hart. Hoe dikwijls had ik me afgevraagd wat ik zelf doen zou, wanneer ik voor

zoo'n beslissing gesteld werd. Het leven scheidt vaak meedoogenloozter dan de dood. En vriendschap is vriendschap, onverschillig of je die voelt voor een mensch of een dier.

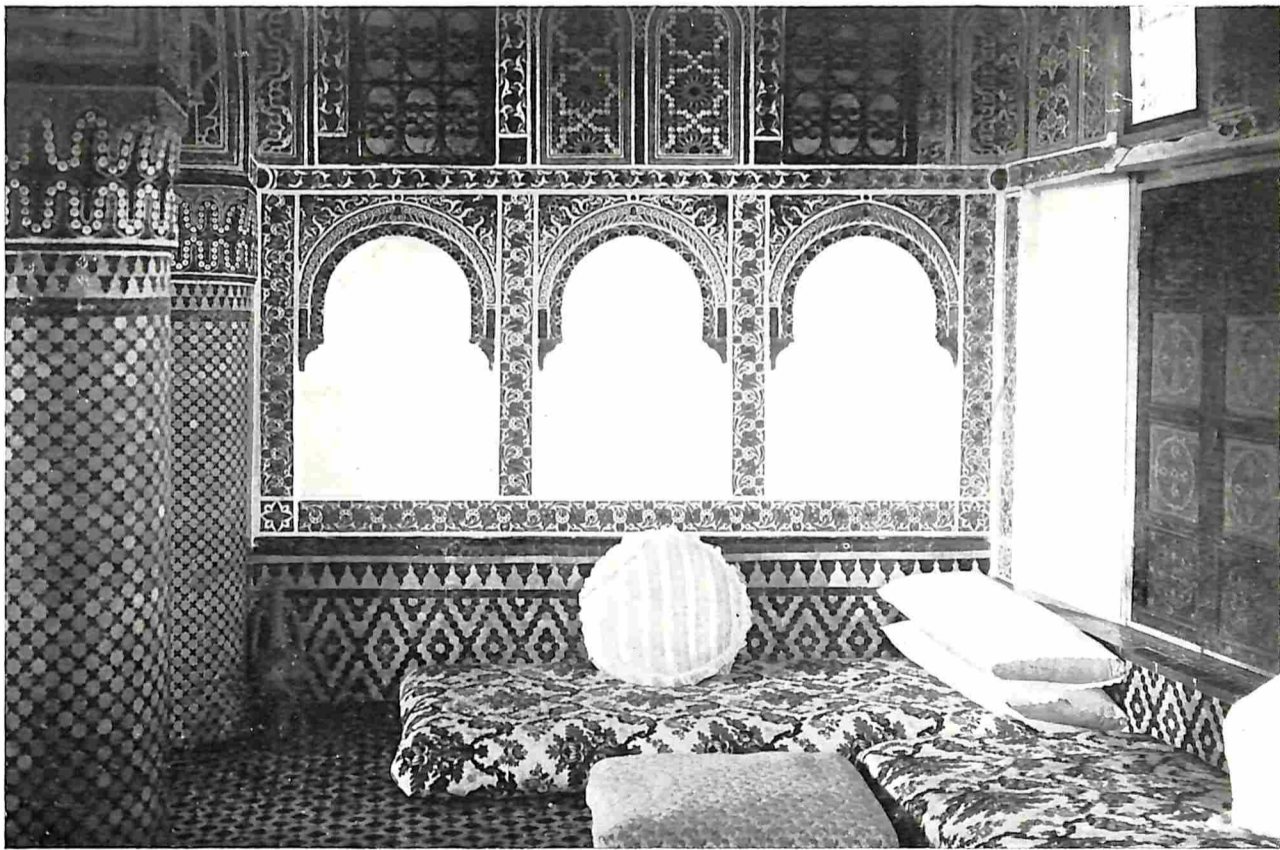
☼ Veel hebben we dien middag gepraat, toen de laatste dam van reserve brak en de belofte, die ik deed om naar het paard om te zien, om het te geven wat het missen zou, om het te vergoeden, wat het onherroepelijk verliezen moest, die belofte was bindender dan vele lichtvaardig afgelegde eeden van onwankelbare trouw. ☼ Het paard kende me al goed, want wij waren veel in elkaars gezelschap geweest. Ik herinner me een rit langs het strand in een zuidwesterstorm, waarbij het zand in groote goiven voor ons uit vloog, een tocht in stroomenden regen door de duinen, waarbij we geen twee meter voor ons uit konden zien, klimmend en dalend langs hellingen, op zoek naar een pad, dat we kwijt waren geraakt

door een plotselinge, onverwachte en zeer afdoende prikkeldraadversperring, die daar vroeger nooit geweest was — het is jaren geleden, want nu staan we

over geen enkele prikkeldraadorgie meer versteid, je went aan alles. Daar waren feestelijke excursies naar Noordwijk en naar den Wassenaarschen Slag, fakkeltochten, eerescortes en altijd was de trouwe makker van de partij. Vaak ook dwaalden we ieder op eigen gelegenheid

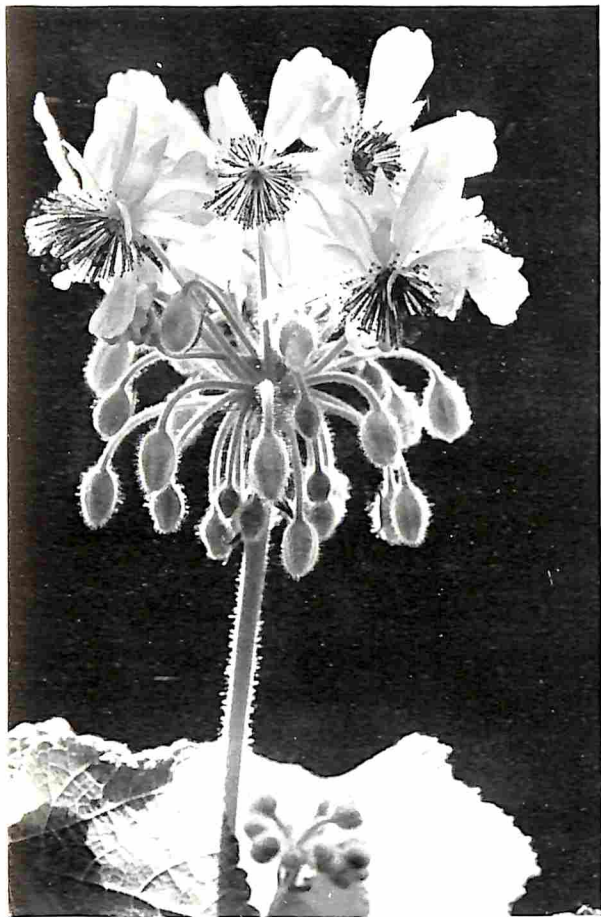

MAROKKO. PALEISTUIN LA BALINA TE MARRAKESJ

MAROKKO. JOODSCH INTERIEUR TE FEZ

door het duinterrein en zelfs mijn bijziende oogen herkenden op verren afstand de markante silhouet, zij kaarsrecht in het zadel en het paard met den fieren

BLOEMEN VAN DE KAMERLINDE

te mopperen en te schelden. ☼ De eerste dagen, dat ik mijn plicht vervulde en in haar box ging om met haar te praten en haar een versnapering te brengen, keek zij wat verwonderd, maar ze vond het best — het was immers niet de eerste keer, dat ik haar aanhaalde — en accepteerde gracieus de aangeboden wortelen. Maar toen ik haar hals wilde streelen, ging ze hooghartig een paar pas achteruit, alsof ze zeggen wilde: „Ik wil wel goede vrienden met je zijn, maar niet te familiaar alsjeblieft, je bent de vrouw niet, bedenk dat wel”. ☼ Dien eersten tijd keek ze, als ik bij haar kwam, altijd lichtelijk langs me heen, zij wachtte op een ander, die niet kwam, en in wier plaats ik de kleine vriendelijkheden vervulde, die je voor een paard hebben kunt. Meer dan dat kan je niet doen voor een paard, dat niet je eigen is. Uitleggen kon ik het haar niet, maar na korten tijd kwam er in plaats van het verstandelijke begrijpen, dat menschen met het onvermijdelijke moet verzoenen, een intuïtief aanvaarden. Ze kijkt niet meer over mijn hoofd naar de deur: als zij mijn stem hoort, draait zij zich om in haar box en komt naar voren, de ooren gespitst, het hoofd geheven en zij snuffelt aan mijn jas en mijn handen, raakt even met de lippen mijn wang aan, om dan het iekkers aan te nemen, dat ik haar breng, „per procuratie”. Zij luistert als ik tegen haar praat en trekt zich niet meer terug, wanneer ik een arm om haar hals leg. Zij heeft mij geadopteerd, zooals ik haar geadopteerd heb en al moet zij er aan wennen om niet steeds dezelfde hand te voelen en denzelfden ruiter, zij behoeft niet het gevoel te hebben van vruchteloos verlangen naar een vriendelijk woord, een vriendschappelijke liefkoozing, want dat kan ik haar geven, zoo goed als de appel en het stuk brood, dat altijd haar dagelijksche versnapering is geweest.

DE indertijd te Berlijn beroemde Dr. Herz bezocht eens een zijner patiënten, die steeds medische boeken las, in de hoop zichzelf te kunnen genezen. „Pas op!” zei hij, toen hij den patiënt weer lezend vond. „U sterft nog eens aan een drukfout!”

DE KAMERLINDE

DOOR G. KROMDIJK

ER is in vakkringen een hevige strijd gaande, of het al dan niet wenschelijk is aan onze gekweekte bloemen en planten, naast hun wetenschappelijken latijnschen naam, nog een Nederlandschen te geven. De voorstanders meenen dat het publiek de Nederlandsche namen beter onthoudt, waardoor het aanschaffen van bloemen en planten ongetwijfeld toeneemt. Felle tegenstanders vreezen dat legio Nederlandsche namen de verwarring in de nomenclatuur nog grooter zullen maken. ☼ Wij zijn er vóór, om naast den Latijnschen naam in ieder geval den Nederlandschen of volksnaam te noemen, vooral wanneer die naam zoo juist gekozen is, als van de Kamerlinde. ☼ De Kamerlinde (= *Sparmannia africana*) behoort tot dezelfde familie als onze inheemsche linde, terwijl haar bladeren, al mogen ze dan wat grooter zijn, heel veel op onze gewone lindebladeren gelijken. De naam duidt ons reeds aan dat ze uit Afrika afkomstig is, uit de buurt van Kaap de Goede Hoop, waar ze door den Zweedschen natuuronderzoeker Andr. Sparrmann werd ontdekt. ☼ In haar vaderland bereiken ze gemakkelijk een hoogte van 10—20 voet, die echter geheel in het niet schijnt te zinken bij de hoogte der in Zuid-California geïmporteerde struiken. Gelukkig, dat ze bij ons niet zulke geweldige afmetingen aannemen, anders zou men er als kamerplant al heel weinig aan hebben. ☼ De groote, lichtgroene, zachtbehaarde bladeren zijn reeds een sieraad op zichzelf, maar als dan bovendien midden in den winter of in het vroege voorjaar de prachtige bloemtrossen verschijnen, is de *Sparmannia* als kamerplant wel een heel begeerenswaardig bezit. ☼ De prachtige witte bloemen hebben een satijnachtigen glans, en zijn omgeven door een groot aantal sierlijke purperroode en gouden meeldraden. De buitenste gouden meeldraden zijn onvruchtbaar, de purperroode vruchtbaar. Bovendien zijn de meeldraden irriterend, want worden ze goed door de zon beschenen, dan gaan ze zich bij aanraking plotseling bewegen. Dit dient om de insecten, die de bloemen bezoeken, met stuifmeel te overladen, waarmede ze dan de

KAMERLINDE

